

Curry Treffenberg's officiella berättelse angående arbetarstrejken vid sågve...

Hultgren, Olof Johan,

54 E a Br.

National Library
of Sweden

HULTGREN, O. J.

Every Tariff and Exchange official
consultation.

Patent above
with
(Br)
a
1880

(1880)

Kungl. bibliotekst

0 0000 000096039

Polit. ekon.
Arb.
Strejk
(B.)
o

Herr Landshöfdingen

CURRY TREFFENBERGS

OFFICIELA BERÄTTELSE ANGÅENDE
ARBETARESTREJKEN VID SÅGVERKEN I
TRAKTEN AF SUNDSVALL

GRANSKAD

af

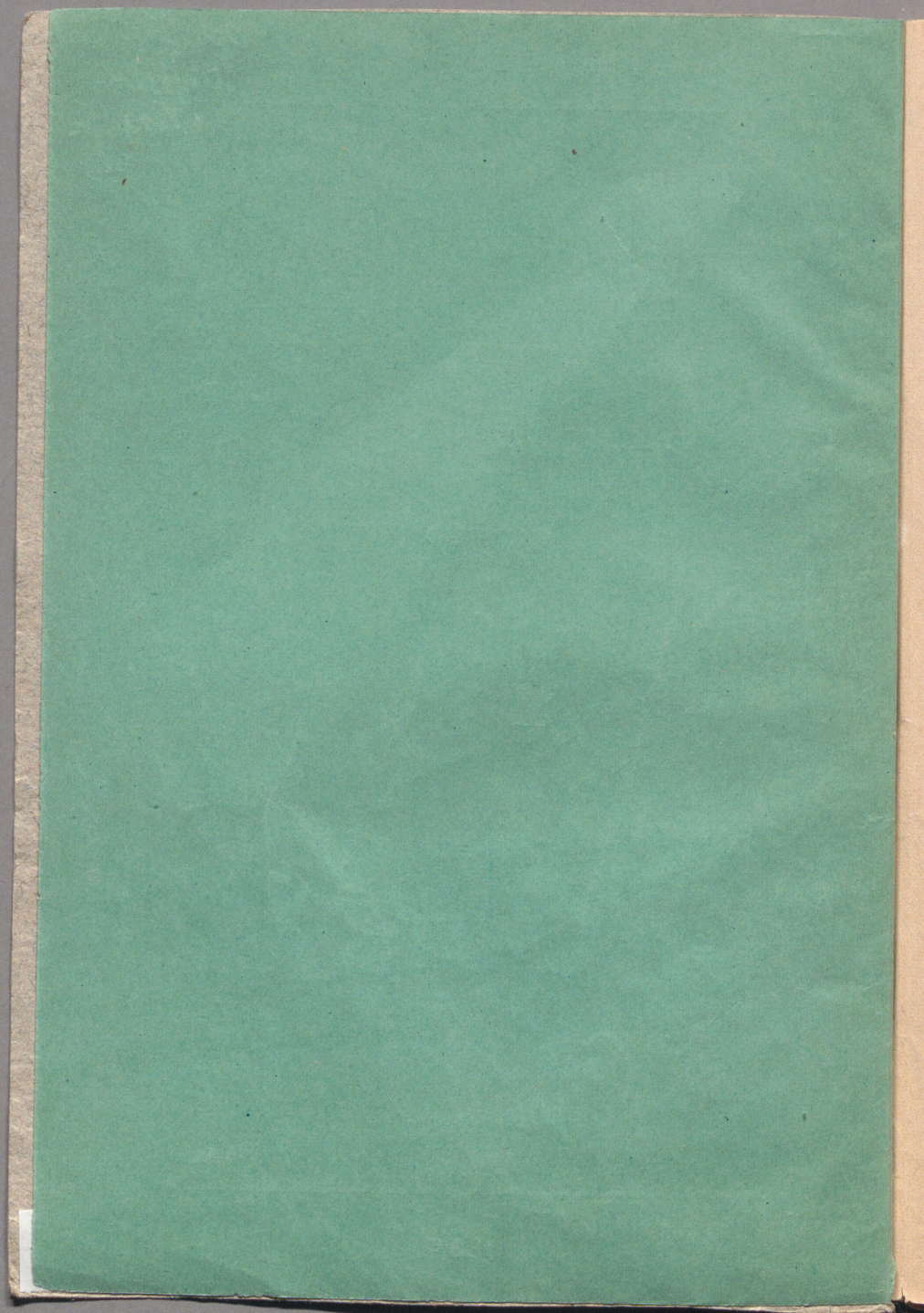
O. J. HULTGREN
vice Häradshöfding.

På uppdrag af Reformföreningen.

Pris: 35 öre.

STOCKHÖLM,
Reformföreningens förlag.

1880.

Herr Landshöfdingen
CURRY TREFFENBERGS

OFFICIELA BERÄTTELSE ANGÅENDE
ARBETARESTREJKEN VID SÅGVERKEN I
TRAKTEN AF SUNDSVALL

GRANSKAD

af

O. J. HULTGREN
vice Häradshöfding.

På uppdrag af Reformföreningen.

Pris: 35 öre.

STOCKHOLM,
Reformföreningens förlag.

Enligt följande
SÄMNINGEN

AV DENNA FÖRSAMLING
I SAMMENHANG MED SÄMNINGEN
HÅLLNADE PÅ SUNDAG

1880

O. J. HULTGREN
BOKTRYCKERI

Enligt följande

1880

1880

Stockholm, tryckt i Positivistiska Missionens Tryckeri 1880.

I herr landshöfdingen **Treffenbergs** skrifvelse till hr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet af den 24 Dec. 1879 med öfverlemnande af berättelse om den strejk, som bland arbetarne vid åtskilliga sågverk i trakten af Sundsvall sistnämnda år egt rum, yttrar hr landshöfdingen, att med hänseende till ej blott den allmänna uppmärksamhet, strejken tilldragit sig och ur flera synpunkter förtjenar, än äfven det mer eller mindre vilseledande sätt, hvarpå denna tilldragelse blifvit i pressen och eljest offentligen framställd, hr landshöfdingen, som uppfattat och behandlat strejken icke uteslutande såsom en brödfråga för dagen och för den ort, der den utbröt, utan företrädesvis såsom en samhällsföreteelse af allmänna betydelse i socialt, kyrkligt och politiskt hänseende, ansett sig skyldig att söka åstadkomma en i möjligaste måtto fullständig utredning af den omfattande frågan.

Författarens ställning såsom innehafvare af ett förtroendeembete samt den synpunkt, ur hvilken han sjelf betraktat denna berättelse, i förening med den omständigheten, att densamma i offentligt tryck gjorts tillgänglig för allmänheten, har gifvit anledning till förrevarande granskning.

Redan å första sidans första rad i den tryckta berättelsen förekommer en oriktig uppgift. Der står nemligen: »*Tisdagen den 21 Maj* vid middagstiden ankom från magistraten i Sundsvall ett telegram», men af 1879 års almanach inhentas, att *den 21 Maj* inföll på en *Onsdag* och att *Tisdagen* var *den 20 Maj*.

Anmärkningen må vara obetydlig, men det är icke utan vigt att veta, när ifrågavarande strejk började. I den till civildepartementet ingifna skriftliga berättelsen uppgifves, att det var *Tisdagen den 27 Maj* som det ifrågavarande telegramet anlände.

På andra sidan i denna berättelse omtalas, att sedan landshöfding Treffenberg anländt till Sundsvall, han inhemtat, att den egentliga strejken tagit sin början på morgonen samma dag, då Kubikenborgs arbetare inställt arbetet och derefter begifvit sig till Mons sågverk, hvarest arbetarne tvingats att upphöra med arbetet, samt »att härunder inspektoren Erlandson på Mon, under bemödandet att aflägsna de fremmande arbetarne från sågverket, blifvit bemött med trots och hån och derjemte varit utsatt för misshandel, i det han blifvit omkullslagen och derefter öfverfallen med hugg och slag».

Härmed bör jemföras hvad på ett annat ställe i berättelsen förekommer om samma sak nemligen å sid. 41 :

»Under tiden ankom inspektoren Erlandson till sågen, hvarest han förmärkte, att en fremmande arbetare sökte hindra kantsågarne i deras arbete. Tillfrågad om anledningen till detta förhållande, svarade den fremmande, att det icke anginge Erlandson och att här vore fråga om strejk. Då Erlandson nu ville utvisa den fremmande ur sågen, upphäfdde denne ett

rop, som upprepades af flere andra tillströmmande fremmande arbetare, hvilka trängde sig på Erlandson, frantogo honom käppen, tilldelade honom slag och trängde honom under sparkningar och knuffar utom sägen, då ändtligen på hans nödrop en af honom känd arbetare från Kubikensberg tillskyndade och lyckades freda honom från vidare misshandel, hvarefter han aflägsnade sig från stället».

Häraf synes, som om ett missförstånd föranledt våldet å Erlandson. Den fremmande arbetaren, skrämde af Erlandson, uppgaf ett rop, vid hvilket flere arbetare skyndade in i sägen. Då de här varseblefvo den med käpp väpnade Erlandson och den ensamme på hjälp ropande arbetaren, så togo de för afgjort, att Erlandson misshandlat denne, samt frantogo därför Erlandson käppen och tilldelade honom ett eller annat slag samt knuffade honom ur sägen.

Å tredje sidan berättar hr Treffenberg, att han i det tal, som han på aftonen samma dag å en invid landsvägen belägen vret höll till de från Svartvik återvändande arbetarne, yttrade: »att det fria aftalet vore bestämmande för förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare samt att hvarje tillställning, som ginge ut på att med våld och hot tilltvinga sig högre arbetsförtjenst, vore förkastlig och ingalunda kunde leda till åsyftadt ändamål likasom hvarje försök att med våld och hot från arbete hindra dem, som ville arbeta, vore straffvärdt».

Utan tvifvel hade landshöfding Treffenberg rätt i sina varningar mot »våld och hot» äfvensom deri, att det fria aftalet är bestämmande för förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare, men dagen efter detta

tal har hr landshöfdingen uppträdt på ett sätt, som icke öfverensstämmer med åsigten, att det fria aftalet är bestämmande för förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare, ty på sjetten sidan säger sig hr Treffenberg till de arbetarnes ombud, som då hade företräde, hafva yttrat, »att de utaf ombuden uppställda villkoren för arbetenas återupptagande vore oantagliga, enär, oafsedt att den tryckta konjunkturen efter all anledning omöjliggjorde en förhöjning uti aflöningen, en eftergift för arbetarnes önsknings, tillkommen under påtryckning af strejken, skulle redan för exemplets skuld vara i högsta grad vådlig och ingen heller rimligen kunde begära, att arbetsgifvarne skulle underkasta sig det förödmjukande vilkoret att i arbete återupptaga personer, hvilka uppvisat sina kamrater till arbetsinställelse».

Om det fria aftalet är bestämmande för förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare, hvem hade befullmäktigat landshöfding Treffenberg att förklara de af ombuden uppställda villkor för arbetenas återupptagande vara oantagliga? Yttrandet, att den tryckta konjunkturen »efter all anledning» omöjliggjorde en förhöjning i aflöningen, synes innebära, att hr landshöfdingen icke hade fullmakt af sågverksegarne att antaga eller förkasta arbetarnes villkor. Icke heller egde hr Treffenberg, i egenskap af landshöfding, att förklara arbetarnes villkor oantagliga.

Det synes dock som om den ifrågavarande strejken varit på väg att taga en för de strejkande gynsam utgång, om ej landshöfding Treffenberg användt sin embetsmyndighet till utförande af den »operationsplan», som sprängde strejken.

Å sidan 30 yttrar nemligen hr T. följande:

»Angelägenheten att vidtaga skyndsamma och

verksamma åtgärder för att få slut på strejken genom utförandet af denna plan var Yumera desto mer påträngande, som jag icke saknade anledning befara, att ett längre fortsatt afbrott i utskeppningen skulle för åtminstone en eller annan sågverksegare blifva så ruinerande, att han af skyldig omtanka för sin ekonomiska existens rent af skulle blifva tvungen att gifva efter för arbetarnes fordringar, hvilket kunnat medföra det betänkligaste inflytande på äfven de öfriga sågverksegarnes hållning».

Detta tyckes utvisa, att landshöfding Treffenberg icke hyllar åsigten, att »det fria aftalet är bestämmande för förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare», utan att han *under alla förhållanden* ogillar en strejk eller arbetsinställelse, som afser att åstadkomma ett fritt aftal, som är för arbetstagaren fördelaktigt.

Det torde således böra undersökas, huruvida en strejk *i och för sig* är berättigad eller icke.

Under förutsättning, att intet äldre aftal derigenom brytes och att dervid intet våld eller hot utöfvas, är en arbetsinställelse, i ändamål att ingå nytt aftal på vilkor att erhålla högre arbetslön, i juridiskt hänseende fullt berättigad; ty då arbetslönens storlek beror på förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbete och då *arbetsgifvarne* icke draga i betänkande att, när tillfälle erbjudes, nedsätta arbetslönen, för att öka kapitalvinsten, så fins ingen anledning, hvarföre ej *arbetstagarne* skulle vara berättigade att genom arbetsinställelse förmå arbetsgifvarne att betala större arbetslön.

Det är emellertid påtagligt, att i en dylik tvist mellan arbetsgifvare och arbetstagare en betydlig fördel ligger på arbetsgifvarnes sida, emedan dessa äro till antalet få, så att öfverenskommelser att nedsätta ar-

betslönen äro lätta att åstadkomma. Till och med om blott en enda arbetsgifvare lyckas nedsätta arbetslönen, så måste alla andra arbetsgifvare följa hans exempel, emedan han annars kan genom billigare priser på tillverkningen uttränga sina yrkesbröder ur marknaden.

Man torde invända, att en enda arbetsgifvare icke kan nedsätta arbetslönen för sina arbetare, emedan dessa då söka sig arbete på annat håll, men härvid gynnas arbetsgifvaren deraf, att i den mån kapitalet växer, koncentreras arbetet i ett mindre antal företag, hvarigenom arbetarne blifva så mycket mera beroende af arbetsgifvarne, ju färre de sednare äro. Om det lilla antal kapitalister, som idkar en viss näring, redan har tillräckligt antal arbetare, så kunna dessa kapitalister ej använda dem, hvilka kunde vara böjda att lemna sina platser hos den arbetsgifvare, som vill nedsätta arbetslönen, hvarför dessa måste nöja sig med hans godtyckliga beslut. För att motverka nedsättning af arbetslönen hafva arbetarne i dylikt fall ingen annan utväg än att antingen ombyta yrke, hvilket alltid är förenadt med svårigheter, eller göra strejk.

Det sednare är dock underkastadt betydliga svårigheter i anseende till arbetarnes stora antal, mellan hvilka det icke är lätt att åstadkomma enighet, hvar till kommer, att arbetarnes fattigdom hindrar dem att under längre tid upphöra med arbetet. Börja de nu arbetsinställelsen innan de samlat tillräckligt kapital, hvarmed de kunna underhålla sig till dess arbetsgifvarne gå deras fordringar till mötes, eller handla de med så liten urskilning, att arbetsgifvarne finna större fördel i att nedlägga arbetet än att höja arbetslönen, så förlora de på arbetsinställelsen; hvaremot de arbetsinställelser, som skett med klok beräkning och ej företagits i andra fall än der arbetsgifvarne kunnat nöja

sig med en mindre kapitalvinst, merändels blifvit fördelaktiga för arbetarne.

De arbetare, som företogo den ifrågavarande strejken, synas ej hafva varit genom kontrakter bundna att för viss öfverenskommen betalning under viss tid fortsätta arbetet.

Å sidan 81 meddelas följande upplysningar om det vanliga aflöningssättet vid sågverken:

»Arbetarnes aflöning vid sågverken utgår nemligen företrädesvis efter ackordspriser, som årligen vid sågnings- och utskeppningstidens början bestämmas för hela den tid, sågningen och skeppningen varar, men äfven i form af dagspenning dels för vissa arbeten, hvilka icke lämpa sig till betingsbetalning, och dels för de arbeten, hvarmed arbetarne sysselsättas under mellantiderna, då arbetena vid sågen och brädgården hvilat».

Att de, som varit antagna till arbetare för dagspenning, icke brutit något aftal, är uppenbart. De kunde lemna arbetet när de behagade, då de ej voro antagna till arbetare under viss tid. Men icke heller de arbetare, hvilkas aflöning utgick efter ackordspriser, torde hafva brutit något aftal, då de ej varit antagna till arbetare under viss tid. Berättelsen innehåller i detta afseende följande upplysning (sid. 27):

»De fleste strejkande voro icke genom legoaftal eller kontrakt fästade vid sågverken, utan hade blifvit antagna i arbete endast på grund af muntlig öfverenskommelse, *enligt hvilken de kunde skiljas från arbetet när som helst*».

Att arbetarne vid några sågverk åtnjutit fri bostad, fri vedbrand, potatisland och fri läkarevård medförde för dem ingen skyldighet att kvarstadna längre än de funno med sin fördel förenligt. Om konjunkturerna föranledt sågverksegarne att nedlägga rörelsen

eller om de ansett sig kunna skaffa sig andra arbetare för billigare arbetslön, så hade de förre arbetarne utan tvifvel blifvit afhysta utan åtnjutande af fardag, emedan de ej hade kontrakt som berättigade dem att qvarbo.

De strejkande voro således icke af något aftal hindrade att göra arbetsinställelse. Strejken var alltså i juridiskt afseende berättigad. Huruvida den äfven var berättigad i moraliskt afseende eller med andra ord om de strejkande handlade i enlighet med billighetens fordringar, derom kan *ingen människa döma*.

Å sidan 11 omförmäles en tvångsrequisition af följande lydelse:

»De strejkande beder härmed vördsamt om handräkning af Sundsvalls köpmannacorps för undfående utaf lifsmedel. Kostnaden förbinder sig fem tusen (5,000) redlige arbetare att betala så snart strejken upphört. Så vida ej herrar handlande godvilligt ingår på detta förslag, så ser vi oss nödgade att på annat sätt förskaffa oss det nödvändiga. De som äro villiga att ingå på ofvanstående vördsamma begäran torde godhetsfullt teckna sina namn här nedan. Skarpskytte-läget den 29 Maj 1879».

Det är icke lätt att inse, hvori det tvingande i denna requisition ligger. Den innehåller en vördsam begäran om kredit hos Sundsvalls köpmannacorps jemte tillkännagifvande att, om denna begäran ej bifalles, de strejkande se sig nödgade att »på annat sätt» skaffa sig det nödvändiga. De sista orden kunna möjligen anses innebära ett hot, men kunna också tydas såsom ett tillkännagifvande, att de strejkande, hvilka i första rummet velat lemna Sundsvalls köpmän tillfälle till

förtjenst, ämnade att vända sig till någon annan köpmanacorps, derest Sundsvalls köpmän ej ville lemna den begärda krediten.

Mellertid upplyser hr Treffenberg å sid. 12, att »någon bevisning icke förekommit till stöd för det antagandet att ofvannämnda tvångsrequisition tillkommit på grund af något af de strejkande samfäldt fattadt beslut eller ens att flertalet af de strejkande haft någon kännedom om tilldragelsen, utan har efter all sannolikhet requisitionen utgått från ett fåtal djerfva arbetare», hvarjente en af de strejkande upplyst, att »omnämnda tvångsrequisitionen på lifsmedel tillkommit utan de strejkandes vetskap och rönt deras ogillande» (sid. 20).

Då requisitionen innehåller, att 5,000 arbetare förbundo sig att betala hvad som kunde erhållas på kredit, men upplyst är, att requisitionen icke tillkommit »på grund af något af de strejkande samfäldt fattadt beslut», så kan det icke antagas, att requisitionen utgått från de strejkande; ty utan ett sådant samfäldt beslut att betala hvad som kunde erhållas var requisitionen alldeles gagnlös för de strejkande, emedan ingen köpman kunde vara nog oerfaren att på denna requisition utlemna varor, innan han förvissat sig om tillvaron af ett samfäldt beslut att betala dem.

Om det våld och hot, som användts för att för-
 må en del arbetare att deltaga i strejken, innehåller berättelsen å sidorna 68 och 69, »att flere eller måhända de fleste af dem, hvilka uppgifvit sig hafva blifvit under hot och med våld tvungna att deltaga i strejken, med denna uppgift endast afsett att få en förevändning eller ett slags ursäkt för sitt handlings-
 sätt, liksom också många arbetare och måhända lika

många, som dem (?), hvilka deltagit i strejken till följd af verkligt eller föregifvet tvång, erkänt att de af fri vilja slutit sig till de strejkande. Att det hot eller den våldsmakt, som emot de motsträfvige användes, ofta varit af lindrigare beskaffenhet, kan slutas deraf, att bevisligen flera fall inträffat, då det visat sig, att arbetare, hvilka med fast allvar vägrat att följa med de strejkande, lemnats i fred».

Häri genom kan anses utredt hvad äfven af rannsakingshandlingarne bekräftas, att, med några få undantag, intet *verkligt* tvång eller hot användts för att förmå *arbetare* till deltagande i strejken.

Då vidare åtminstone vid Njurunda häradsrätt inga »faktorer, maskinister och andra löntagande betjente» fört talan mot de strejkande arbetarne för våld eller hot, så torde betydlig öfverdrift ligga i det å sid. 69 uttalade omdöme, att »under polisundersökningen blifvit med full visshet ådagalagdt, att denna tvångsmakt med hänsynslös styrka gjort sig gällande mot de vid sågverken anställda faktorer, maskinister och andra löntagande betjente, af hvilka flera med öppet våld blifvit tvungna att medfölja de strejkande till lägret».

Beträffande faktorerna förmäles å sid. 98, att flera yttranden gifva vid handen, att arbetarne varit ledda af ett visst hämndbegär mot några för dem miss-hagliga faktorer.

Ett mindre godt förhållande har således varit rådande mellan faktorer och arbetare. Emellertid säger hr Treffenberg å sid. 67, att han för åstadkommande af den utredning, som vid polisförhören vanns, nästan uteslutande varit hänvisad till förvaltningspersonalens och faktorernas utsagor.

Denna omständighet, att landshöfding Treffenbergs berättelse hvilar på utsagor af personer, som stått i ett fientligt förhållande till arbetarne och derfore mot dem varit partiska, förklarar det märkvärdiga förhållandet, att denna berättelse blifvit i nästan allt väsentligt vederlagd genom det åtal, som konungens befallningshafvande i Vesternorrlands län låtit anställa vid Njurunda och Sköns häradsrätter.

Å sid. 37 yttrar härom hr Treffenberg: »Såsom jag förut omnämnt, hade strejken under sin fortgång antagit karakteren af *upplopp*, derunder vid flera sågverk föröfvats en mängd laglösheter medelst våld mot person och egendom och det gälde nu att vinna närmare utredning härom».

Men i kon. befallningshafvandes med hr Treffenbergs namn undertecknade skrifvelse till domhafvanden i Medelpads östra domsaga (bil. Lit. A) anmodas domhafvanden att företaga ransakning endast med följande åtta personer nemligen arbetarne *Isak Boström* vid Vapelnäs, *Anders Backström*, *Andreas Jonsson*, *Carl Eriksson*, *Olof Bergström*, *Carl Johan Lindbom*, *Jonas Olof Gidlund*, samtliga vid Tunadal, samt *Johan Nicodemus Andersson* vid Nyvik, »mot hvilka skälig anledning förekommit, mot Boström och Backström att hafva anstiftat och deltagit i åtskilliga inom Sköns och Njurunda tingslag föröfvade *hemfridsbrott och brott mot annans frihet* och mot de öfriga att hafva föröfvat *dylikt brott* vid Svartviks sågverk».

Enär enligt § 10 i landshöfdinginstruktionen d. 10 Nov. 1855 det åligger kon. befallningshafvande att tillse, »att begångna brott blifva i laga ordning beifrade», kan man icke antaga, att, om något upplopp blifvit begånget, kon. befallningshafvande skulle under-

låtitt att i laga ordning låta vid domstol tilltala dem, som dertill gjort sig skyldige.

Då nu, på sätt ofvanstående skrifvelse visar, kon. befallningshafvande icke vid domstol låtit tilltala någon enda arbetare för upplopp, så kan man icke antaga, att något upplopp blifvit begånget, utan att hvad ifrågarvarande berättelse derom innehåller är oriktigt.

Men oakadt kon. befallningshafvande endast ställt åtta arbetare under tilltal för jemförelsevis obetydliga brott nemligen hemfridsbrott och brott mot annans frihet, har äfven detta åtal endast i ganska ringa mån vid domstol blifvit gilladt.

Å sid. 70 i berättelsen förekommer härom följande upplysning:

»Emellertid och oakadt, efter hvad förut anmärkt blifvit, en mängd förbrytelser föröfvades under strejken, har under polisransakningen endast emot åtta personer, hvaribland tvenne af strejkens hufvudledare, sådana omständigheter förekommit, att de kunnat i häkte inmanas och ställas under åtal. *De hafva alla sedermera undergått ransakning och blifvit försatta på fri fot. En har i brist af bevisning blifvit frikänd. Några hafva blifvit bötfällda. Emot andra har åtalet icke upplagits till pröfning, enär de förbrytelser, för hvilka de blifvit tilltalade, ansetts icke höra under allmänt åtal.* Ransakningen med de båda ledarne lærer ännu icke vara afslutad. Emot underdomstolens utslag har allmänna åklagaren fullföljt besvärstalan hos kongl. Svea hofrätt».

Att »*några hafva blifvit bötfällda*», är således resultatet af kon. befallningshafvandes åtgärd att häkta åtta arbetare och mot dem förordna åtal!

Så vidt hitintills är känt, hafva genom Njurunda häradsrätts utslag den 5 Sept. sistlidet år (bil. Litt. B) af de åtta tilltalade *Carl Johan Lindbom* blifvit

fälld att böta 25 kronor och *Jonas Olof Gidlund* att böta 15 kronor, för det de förmått en vid Svartvik anställd arbetare att mot sin vilja medfölja till skarpskyttelägrat. En af de häktade, *Johan Nicodemus Andersson*, har icke kunnat till ansvar i målet fällas, emedan han icke »blifvit lagligen öfverbevisad om brottslighet i de hänseenden, talan mot honom blifvit förd», och om tvenne af de tilltalade, *Eriksson* och *Anders Jonsson*, har häradsrätten förklarad, att de icke gjort sig skyldiga till brott af beskaffenhet, att allmän åklagare eger derå tala, och som målsegandena förklarad sig icke vilja mot dem föra någon talan, blef åtalet mot dem lemnadt utan afseende. Åtalet mot *Bergström*, för det han jemte andra personer skall hafva tvingat handelsbiträdet *Sven Eriksson* att medfölja, är ännu oafgjordt. Angifvelsen afser emellertid icke svårare brott än det, hvarför *Gidlund* och *Lindbom* varit tilltalade, nemligen brott mot annans frihet. Dessa sex arresterade, *Lindbom*, *Gidlund*, *Andersson*, *Eriksson*, *Jonsson* och *Bergström*, blefvo den 5 Sept. sistlidet år af *Njurunda* häradsrätt frigifna. Sköns häradsrätt, der *Boström* och *Backström* blifvit tilltalade för hemfridsbrott och brott mot annans frihet, har äfven frigifvit dem, men åtalet mot dem är ännu oafgjordt.

Upplysningsvis må nämnas, att utom åklagaren har äfven grosshandelsbolaget **James Dickson & Co** såsom egare af Svartviks sågverk i Svea hofrätt anfört besvär öfver *Njurunda* häradsrätts utslag.

Då emellertid hvarken hemfridsbrott eller brott mot annans frihet må åtalas af allmän åklagare, der det ej af målsegande till sådant åtal angifves, så är genom detta åtal icke styrkt hvad i berättelsen (sid. 27) förekommer, att de strejkande »stört det allmänna lugnet».

Det är således hvarken styrkt, att de strejkande gjort upplopp eller att de stört det allmänna lugnet, utan endast att två bland dem gjort sig skyldiga till mindre lagbrott, dem endast målsegande har rätt att till åtal angifva, samt att ytterligare tre äro för sådant brott tilltalade.

Å sid. 27 yttras följande:

»Här uppehöll sig sedan flera dagar tillbaka snart sagdt utanför stadens portar en skara af tusentals hungerande, sysslösa arbetare, hvilka redan stört samhällsfriden och ständigt voro utsatta för frestelsen att ytterligare kränka densamma». — — — »Här förelåg således det i 10 kap. strafflagen förutsedda fall att folk-mängd samlat sig tillhopa, stört det allmänna lugnet, öfvergått till våld å person och egendom och visat trostighet emot offentlig myndighets vid trenne särskilda tillfällen gifna allvarliga uppmaningar att åtskiljas och återvända i arbete. Då vidare de laglösheter, hvartill de strejkande gjort sig skyldige, i syfte att förhindra arbetena, tillkommit såsom en följd af särskilda utaf de strejkande formligen fattade beslut, så hade härigenom strejken antagit en så allvarsam karakter, att jag ansåg mig berättigad att med de strejkande förfara icke blott enligt försvarslöshetsstadgan utan jemväl efter de för upplopp gällande lagbestämmelser».

Vidare omförmåles å sid. 32, huru landshöfding Treffenberg lät på skarpskyttelägre med väpnad styrka innestänga omkring 1,400 arbetare.

Af hvad berättelsen innehåller har genom ransakningen endast bekräftats, att några vid de olika sågverken anställda personer blifvit med hot tvingade att deltaga i strejken samt att hemfridsbrott hos en eller

annan blifvit begånget, men då, såsom i berättelsen å sid. 31 upplyses, arbetarne redan återtagit sina arbeten vid *Essviken, Svartvik, Tunadal* och *Klampenborg*, innan skarpskyttelägre omgafs med militär, så är det möjligt, att de, hvilka gjort sig skyldiga till omförmälda lagbrott, befunno sig bland dem, som återtagit sina arbeten. Detta synes så mycket sannolikare, som af de tilltalade sex voro arbetare vid *Tunadal*. En bland de tilltalade, Johan Nicodemus Andersson, har blifvit från allt ansvar befriad och måste således antagas icke hafva begått något lagbrott. Det ser derföre ut, som om blott *en enda* bland dem, som gjort sig skyldiga till omförmälda lagbrott, befunnit sig å skarpskyttelägre, då landshöfding Treffenberg lät omgifva detsamma med väpnad styrka och dervid tillfångtog 1,400 arbetare!

Vid de särskilda sågverken, der lagbrotten blifvit begångna, hade några varningar ej blifvit utdelade. Det är således icke säkert, att de, som begått de ifrågavarande lagbrotten, blifvit varnade. Dessutom är det icke för olydnad mot varningar, som den väpnade styrkan får användas, utan till *upprors stillande* samt då *upplopp* öfvergår till *uppror*, men landshöfding Treffenberg har icke uppgifvit, att de strejkande arbetarne gjort *uppror*. I 10 kap. Strafflagen stadgas nemligen följande:

7 §: »Nu samlar sig folkmängd tillhopa och läger det uppsåt å daga att med förenadt våld sätta sig upp mot verkställighet af offentlig myndighets bud eller att den till någon embetsåtgärd tvinga eller att för sådan åtgärd hämnas: skingra sig de upprorsmän på offentlig myndighets befallning; då skola anstiftare och anförare dömas till straffarbete från och med sex månader till och med två år, men de öfriga vare frånstraff frie».

12 §. *Till upprors stillande* må krigsmanskap användas» — — — — —

13 §: »Samlar sig folkmängd tillhopa och störer lugnet eller allmänna ordningen, utan att dock lägga å daga sådant uppsåt, som i 7 § sägs, och *skingrar sig ej den folkmängd på offentlig myndighets befallning utan visar trotsighet deremot*; då skola anstiftare och anförare af det *upplopp* till straffarbete i högst ett år och annan deltagare i upploppet till böter från och med tio till och med två hundra riksdaler dömas. Öfvergå de till våld å person eller egendom, vare lag som i 9, 10 och 12 §§ om uppror sägs».

Då nu hvarken den folkmängd, som var samlad å skarpskyttelägre, så vidt det i målet meddelade utslag upplyser, stört lugnet eller allmänna ordningen, eller offentlig myndighet *befallt* denna folkmängd att skingra sig, — ty landshöfding Treffenberg yttrade i sitt tal på skarpskyttelägre Fredagen d. 30 Maj endast »att det nu vore sista gången som han stode inför dem *bedjande*» (sid. 20) —, så saknade landshöfding Treffenberg så mycket mera laglig anledning att med väpnadt manskap inestänga denna folkmängd, som det endast är till *upprors stillande* samt då *de, hvilka gjort upplopp*, öfvergå till våld å person och egendom, som krigsmanskap må användas, men landshöfding Treffenberg icke ens uppgifvit, att denna folkmängd gjort *uppror*, utan endast att den gjort *upplopp*, ehuru han icke vågat förordna åtal för sistnämnda brott, i följd hvaraf äfven beskyllningen mot de strejkande arbetarne för upplopp står *obevisad* och, enär ingen *befallning* till arbetarne att skingras meddelats, också är *obevislig*.

Detta oaktdadt lät landshöfding Treffenberg, såsom nämndt är, den väpnade styrkan omringa omkring 1,400 arbetare (sid. 32), »förbjöd dem att försöka genom-

tränga cerneringskedjan och fästade deras uppmärksamhet på de allvarsamma följder, som ohörsamhet i dessa hänseenden kunde för dem medföra».

Å sid. 34 förekomma följande upplysningar om den behandling, som derefter öfvergick de sålunda inestängda:

»Efter det förhöret med Svartviks arbetare afslutats och derunder åtskilliga arbetare, hvilka upplystes ega laga försvar och hafva egna bostäder, tillåtits att genast aflägsna sig från cerneringsområdet, afkunnade jag särskilda utslag *dels för alla dem, hvilka borde vräkas, och dels för dem, hvilka borde såsom försvarslöse anses*».

Det är härigenom uppenbart, att de arbetare, »hvilka upplystes ega laga försvar», olagligt blifvit cernerade och sålunda beröfvade sin frihet, då de ej begått något brott.

Angående dem, som dömdes att vräkas, meddelas vidare å samma sida följande upplysningar:

»De arbetare, hvilka sålunda förklarats skyldiga att afflytta, men kunde utverka sig sågverksegarens tillstånd att fortfarande qvarbo, förbjödos att under loppet af närmast följande åtta dagar begifva sig utom sågverkets område *med mindre de voro försedda med sågverksförvaltningens skriftliga tillstånd dertill*, och skulle de, som öfverträdde detta förbud, liksom de arbetare, hvilka kommo att vräkas, vara underkastade äfventyret att behandlas såsom försvarslösa. — — — Efter beslutens afkunnande fingo de arbetare, hvilka blifvit dömda att vräkas, under tillsyn af kronobetjening och åtföljde af militär, aftåga till en vid stranden liggande, för ändamålet afsedd ångbåt, hvilken omedelbart der-

efter förde dem till Svartvik, hvarest de landsattes och försattes i frihet».

Här framställes i första rummet den frågan, om landshöfding Treffenberg var berättigad att hålla de arbetare, som förklarats skyldiga att flytta från sina bostäder, inneslängda inom cerneringskedjan och om han egde att föra dem såsom fångar till Svartvik. Den omständigheten, att en person skall afhysas, berättigar icke att beröfva honom friheten. *Äfven desse arbetare blevo således olagligt beröfvade friheten.*

En annan fråga är den, på hvilken laglig grund landshöfding Treffenberg förbjudit dem, som kunde utverka sig sågverksegarens tillstånd att qvarbo, att under åtta dagar begifva sig utom sågverkets område utan sågverksförvaltningens skriftliga tillstånd. Visserligen äro försvarslösa personer underkastade en viss inskränkning i rätten att välja vistelseort, så att de icke utan behörigt tillstånd få begifva sig utom den stad eller socken, de tillhöra, men sedan de ifrågavarande arbetarne blifvit återtagna i arbetet och fått tillstånd att qvarbo, voro de icke att anse såsom försvarslösa och borde således icke vara underkastade någon inskränkning i sin rätt att begifva sig hvar de önskade. *Detta förbud var således olagligt.*

Om de arbetare, angående hvilka på sidan 34 säges, att landshöfding Treffenberg afkunnade särskildt beslut, att de borde såsom försvarslösa anses, meddelas vidare å sid. 34—36 följande:

»De arbetare åter, hvilka under förhöret icke kunnat lemna nöjaktig upplysning om sine personer och lefnadsomständigheter och derföre borde såsom försvarslöse behandlas, togos tills vidare i förvar i afbidan på ytterligare undersökning och beslut. — — — De löse arbetare åter, hvilka tills vidare tagits i förvar, afför-

des likaledes under bevakning af kronobetjening och militär till det vid redden liggande, till min disposition ställda ångfartyget Thule, för att afbida ytterligare undersökning och beslut. — — — Torsdagen den 5 Juni. — — — På aftonen samma dag anställdes af mig ytterligare förhör med de å ångaren Thule förvarade och derifrån till rådhuset transporterade lösa personer, *hvilka, efter det erforderliga upplysningar angående dem vunnits, frigåfvos med förståndigande att förskaffa sig laga sysselsättning*».

Samtliga dessa arbetare voro alltså beröfvade friheten från Onsdagen, då landshöfding Treffenberg för dem afkunnade det beslut, att de »borde såsom försvarslöse anses» och till Torsdagsaftonen, då han frigaf dem.

Första frågan är nu den, om landshöfding Treffenberg egde att anse dessa arbetare såsom försvarslöse.

Enligt kungl. Stadgan den 29 Maj 1846 och kungl. Kungörelsen d. 13 Juli 1853 har den *laga försvar*, som innehar allmän tjenst, idkar något yrke, *bevisligen genom egna tillgångar* eller andras omvårdnad *eger sin bergning* eller har tjenst enligt legostadgan, handels-, handtverks- eller fabriksförordningarne eller ock är *känd såsom den der iakttager ordning och sedlighet i sitt lefverne samt söker efter förmåga sig irligen försörja*.

Visserligen skola sistnämnda förhållanden styrkas med intyg af tjänsteman, kommunalnämnd eller tillsyningsman, men icke kan hvarje arbetare ständigt bära på sig dylikt intyg. Då landshöfding Treffenberg förklarade samtliga ifrågavarande arbetare böra anses som försvarslösa och beröfvade dem friheten, utan att först sätta dem i tillfälle att anskaffa dylikt intyg, så antog han såsom bevisadt, hvad som icke var bevisadt, nem-

ligen att de voro försvarslösa, men äfven om de varit försvarslösa, så egde landshöfding Treffenberg icke att beröfva dem friheten, då han icke kunde döma dem för försvarslöshet till allmänt arbete, ty försvarslös får icke, förr än han till allmänt arbete dömes, beröfvas friheten utom i följande undantagsfall: om han utan pass eller skriftlig tillåtelse af tillsyningsman begifvit sig utom den stad eller socken, han tillhör, eller *nekar* att lemna upplysning om sig eller gjort osann uppgift eller begått gröfre brott eller åtminstone varit tilltalad för sådant brott, men intet af dessa fall tyckes hafva inträffat på de strejkande arbetarne, ty då hade landshöfding Treffenberg icke lagligen kunnat frigifva dem dagen efter det han beröfvade dem friheten, utan borde hafva dömt dem till allmänt arbete för försvarslöshet.

Nu förklarade landshöfding Treffenberg ena dagen, att alla de ifrågavarande arbetarne »borde såsom försvarslöse anses» och höll dem på sådan grund cerne-rade å skarpskyttelägre samt förde dem derefter under militärbevakning ombord å ångfartyget Thule och derifrån till rådhuset, men den andra dagen, »efter det erforderliga upplysningar angående dem vunnits», frigåfvos de.

Herr Treffenberg meddelar icke, hvilka de upplysningar voro, som föranledde honom att frigifva de arbetare, han föregående dagen förklarad böra »såsom försvarslöse anses», men 1846 års försvarslöshetsstadga lemna någon ledning för gissningar i detta afseende. Enligt densamma får försvarslös, som blifvit dömd till allmänt arbete, frigifvas, om han under halfva arbetstiden uppfört sig väl och hopsparat 50 rdr b:ko. Deraf kan man sluta, att ingen får anses såsom försvarslös, hvilken eger 75 kronor, och antagligen hafva de strejkande arbetarne antingen styrkt, att de hvar för sig

egt detta belopp, eller företett intyg, att de iakttaga »ordning och sedlighet i sitt lefverne och söka efter förmåga sig ärligen försörja», men i sådant fall *har det föregående förfarandet varit olagligt*, ty med ett lagligt förfarande öfverensstämmer icke att beröfva en person friheten innan man förvissat sig att man dertill har laga skäl.

Slutligen kan ifrågasättas, huruvida något enda af landshöfdingen Treffenberg under ifrågavarande dagar meddeladt beslut varit i formelt hänseende lagligt.

Enligt 3 § i Landshöfdingeinstruktionen d. 10 Nov. 1855 har landshöfding beslutanderätt uti alla mål och ärenden, som på kongl. maj:ts befallningshafvandes afgörande ankomma; »börande han likväl inhemta *vederbörande* föredragandes mening».

Mål angående försvarslöshet skola föredragas af landsekreteraren.

Emellertid upplyses å sid. 32, att ifrågavarande mål icke blifvit föredragna af landsekreteraren i Västernorrlands län, utan att landshöfding Treffenberg »förordnade vice häradshöfdingen *C. Haij* och extra ordinarie hofrättsnotarien *Otto Staaff* att, den förre i egenkap af särskild landsekreterare och den sednare såsom särskild länsnotarie och kanslist, biträda vid särskild handläggning af ej mindre sågverksegarnes och styrelsens för skarpskytteföreningen vräkningsansökningar än ätven af förekommande polisärenden».

I 39 § af berörda instruktion stadgas väl, att då landsekreteraretjensten blifver ledig eller i följd af sjukdom beviljad tjänstledighet eller annan orsak vikarie erfordras, kongl. maj:ts befallningshafvande har att förordna skicklig och kompetent person att tjensten

förrätta, men att landshöfdingen skulle ega att, då tjänstförrättande landsekreteraren är förhindrad att sköta tjänsten, förordna annan att handlägga vissa mål, är så mycket betänkligare, som landsekreterarens rätt att yttra sin mening öfver *hvarje* mål derigenom undertryckes.

Om denna praxis får göra sig gällande, så kan inträffa, att om landshöfdingen på en resa träffar en skicklig och kompetent person, hvilken han behagar förordna till »särskild landsekreterare», så kunna dessa herrar afgöra en hos kon. befallningshafvande anhängig sak *på ett sätt*, under det samma sak af den ordinarie landsekreteraren och landskamereraren, hvilka under landshöfdingens frånvaro utgöra landshöfdingeembetet, afgöra samma sak *på ett annat sätt*, så att *i samma sak af samma myndighet två motsatta* beslut komma att meddelas.

Af föregående framställning är väl uppenbart, att i dessa frågor bestående lagar blifvit oriktigt tolkade, men denna framställning visar derjemte, behovet af ändring i åtskilliga af dessa lagar. Sålunda borde de delar af 10 kap. Strafflagen, som handla om uppror och upplöpp ändras, emedan lagen lägger för stor makt i den civila myndighetens hand samt innehåller orimligt stränga straffbestämmelser för uppror, så att t. ex. den, som, sedan offentlig myndighet befallt en samlad folkhop att skingras, sönderslår en fensterruta, kan dömas till sex års straffarbete. Vidare behöfs en lag, som betryggar medborgarens rätt att sammankomma till öfverläggning om gemensamma angelägenheter, ty 14 § af 10 kap. Strafflagen medgifver dylik rätt blott åt »menighet å landet eller i stad», hvilka ord allmännast torde tolkas så att de blott afse i lag omförmäld menighet t. ex. innevånare i stad, socken, härad eller län. Slutligen behöfver försvarslöshetsstadgan omarbetas så,

att ingen annan kan »anses som försvarslös» än den, som blifvit straffad för brott eller gjort sig skyldig till tiggeri.

Efter framställning af den verksamhet, som några kolportörer, tillhörande ett i Sundsvallstrakten spriddt religiöst sällskap, »Brödra- och Nattvardsföreningen», utöfvat, yttrar hr Treffenberg å sid. 127 följande:

»Med denna missaktning för lagens betydelse sammanhänger äfven den upproriskhet mot all yttre auktoritet inom det kyrkliga området, som är utmärkande för både denna och en mängd andra frikyrkliga föreningar och som jemväl måste återverka på det borgerliga samhället, enär i sjelfva tendensen eller den religiösa riktningen hos dessa föreningar ligger ett frö till nedsättande och upphäfvande af bestående ordning och myndighet och i följd deraf till sjelfsväld och trots i allmänhet».

På ett annat ställe (sid. 133) uppmanar hr Treffenberg alla, som hylla de fria kyrkliga rörelserna, att eftersinna, huruvida icke den sak, som de tjena, är för god att gå ärenden åt en bundsförvandt, som är icke blott denna saks utan öfver hufvud «*alla samhällsbevarande makters dödliga fiende*» — hvarmed hr Treffenberg menar den fria pressen.

Sannolikt misstager sig hr Treffenberg, då han tror, att »upproriskhet mot all yttre auktoritet inom det kyrkliga området» samt fröet »till nedsättande och upphäfvande af bestående ordning och myndighet» ligger ensamt i de frikyrkliga föreningarna. Grunden härtill ligger i sjelfva kristendomen, som är *en samhällsförändrande religion*, hvilken väl i främsta rummet verkar inom andens område, men derigenom tillika utöfvar inflytande på politiken.

Deraf kommer det, att kristendomen är fientlig både mot den kyrkliga auktoritet, som vill binda samveten vid dogmer, och mot den världsliga myndighet, hvilken vill bevara det bestående, som strider mot *allas rätt*.

Att Kristi lära skulle komma att medföra förändring i »bestående ordning» antyder redan hans yttrande: »*Jag är icke kommen att sända fridutan svärdet*» (Math. 10: 34). Detta insågo ock de romerske kejsarne, hvilka förföljde de kristne, emedan deras lära var fientlig mot *enväldsmakten*.

Kristendomens innersta tanke är nemligen att småningom grunda en *verldsrepublik*. Derföre skrifver Petrus till de kristna i första brefvet 2: 9: »*I ären det konungsliga presterskapet*» och i Johannis uppenbarelsebok 1: 6 säges Kristus hafva gjort sina bekännare till »konungar och prester».

Kristendomen har först utrotat menniskooffer, som voro vanliga bland den hedniska forntidens »samhällsbevarande makter».

Kristendomen tillintetgjorde derefter slafveriet, kvinnans förnedring och den godtyckliga föräldramakten, på hvilka den romerska statens »samhällsbevarande makt» hvilade.

Kristendomen har sålunda grundlagt rättigheterna till lif och personlig frihet.

Vidare har kristendomen upphäft enväldsmakten och befordrat införandet af *demokratiska institutioner*, mot hvilka de »samhällsbevarande makterna» än i dag äro fientliga.

Kristendomen har sålunda vidare grundlagt den politiska friheten.

Härom yttrar den bekante författaren *Lavelaye* följande: »*Ideerna att människan är fri och sin egen*

herre, den tanken, att regering, lagskipning och all annan makt härflyta *från folket*, denna mängd principer, som nyare tidens samhällen kämpa att tilltvinga sig, härstamma onekligen från germaniska traditioner och kunna äfven spåras i sin källa hos de flesta folkstammar före konungamaktens utveckling. Men om dessa principer, undertryckta under medeltiden af feodalismen och från femtonde århundradet af en allt mer och mer centraliserad och absolut konungamakt, dock lefvat upp på nytt i Schweiz, England, Holland och Förenta Staterna, så kommer detta at *reformationens demokratiska fläkt* och blott i protestantiska länder hafva de bibehållit sig och tillförsäkrat folken *ordning och välstånd*.

Såsom bevis derpå, att det välstånd, som redan uppnåtts, är en verkan af kristendomen, anför Lave-laye, att det ekonomiska välbefinnandet är allmännast bland *de protestantiska folken*, som bäst hafva förstått kristendomen; att detta ekonomiska välbefinnande är mindre allmänt bland *de katolska folken*, som mindre djupt fattat kristendomens väsende, samt att den förfärligaste nöd herrskar bland den stora massan hos alla folk, som *icke antagit kristendomen*.

Kristendomen har således äfven grundlagt det ekonomiska välstånd, som redan herrskar och som slutligen skall sprida sig ända till den aldra lägsta samhällsklassen i den mån Kristi bud: »*Du skall älska din nästa såsom dig sjelf*» (Luc. 10: 27) hinner göra *likställighet i rättigheter* allmänt gällande.

Det torde således hafva varit, för att söka befordra det ekonomiska välståndet bland arbetarne, som de religiösa föreningarne i Kristi anda understödt den ifrågavarande strejken mot »*de samhällsbevarande makterna*» i Sundsvallstrakten.

*Transsumt af protokollet, hållet vid w-
tima ting med Njurunda tingslag å kro-
nohäktet i Sundsvall d. 19 Augusti 1879.*

§ 1. S. D. Till domhafvanden hade den 5 inneva-
rande månad från kon. befallningshafvande i länet an-
kommit en skrifvelse af följande innehåll:

»Till hr domhafvanden i Medelpads Östra Dom-
saga.

Sedan kon. befallningshafvande vid hållen polis-
undersökning rörande de vid åtskilliga sågverk i trak-
ten af Sundsvall nyligen utbrutna arbetareoroligheter i
häkte inmanat arbetarne Isak Boström vid Vapelnäs,
Anders Backström, Andreas Jonsson, Carl Eriksson,
Olof Bergström, Carl Johan Lindbom och Jonas Olof
Wilhelm Gidlund, samtliga vid Tunadal, äfvensom Johan
Andersson vid Nyvik mot hvilka skälig anledning före-
kommit, mot Boström och Backström att hafva anstif-
tat och deltagit i åtskilliga inom Sköns och Njurunda
Tingslag föröfvade hemfridsbrott och brott emot annans
frihet och mot de öfrige att hafva föröfvat dylika brott
vid Svartviks sågverk, får kon. befallningshafvande här-
med anmoda Eder att med ofvanbemälda häktade per-
soner vid vederbörlig domstol i laga ordning företaga
ransakning; skolande kon. befallningshafvande framdeles
tillställa Eder utdrag af det vid omförmälda polisunder-
sökning förda protokoll. Sundsvall i särskilda Lands-
kansliet den 2 Augusti 1879. Curry Treffenberg.
Otto Staaff».

Med anledning häraf hade ransakning med ofvannämnda Isak Boström, Anders Backström, Andreas Jonsson, Carl Eriksson, Olof Bergström, Carl Johan Lindbom, Jonas Olof Wilhelm Gidlund samt Johan Andersson blifvit utsatt att denna dag inför Njurunda Häradsrätt härstädes förekomma; — — — — —

År och och dag som ofvan.

På Häradsrättens vägnar:

Olof Hammar.

Från konceptprotokollet rätt transsummeradt, be-
tygar

På Domare-Embetets vägnar:

C. B. Lindroth.

Bil. Litt. B.

Utdrag af domboken, hållen å urtima ting med Njurunda tingslag å kronohäktet i Sundsvall den 5 September 1879.

§ 3. S. D. Sammanträdde åter häradsrätten för handläggning af ransakningsmålet angående häktade arbetarne Isak Boström vid Vapelnäs, Anders Backström, Andreas Jonsson, Carl Erik Eriksson, Olof Bergström, Carl Johan Lindbom och Jonas Olof Wilhelm Gidlund vid Tunadal samt Johan Nikodemus Andersson vid Nyvik, tilltalade för hemfridsbrott och brott emot annans frihet; — — — — —

Då vidare ej förekom, afkunnades följande efter enskild öfverläggning beslutade

Utslag.

Emedan Johan Nikodemus Andersson emot sitt bestridande icke genom hvad i målet förekommit blifvit lagligen öfvertygad om brottslighet i de hänseenden, talan emot honom blifvit förd, kan Andersson icke till ansvar i målet fällas.

Vidkommande derefter åtalet emot Carl Johan Lindbom, Carl Erik Eriksson, Jonas Olof Wilhelm Gidlund och Andreas Jonsson för det de Thorsdagen den 29 Maj innevarande år skola tvingat Klyfvaremästaren Teodor Larsen vid Svartvik att medfölja till det så kallade Skarpskyttelägrät, der de i då pågående arbetsinställelse deltagande arbetare varit samlade, och emot Lindbom för enahanda förbrytelser emot arbetarne Jonas Hägglund och Johan Petter Jonsson äfven vid Svartvik; så enär Lindbom, Eriksson, Gidlund och Andreas Jonsson genom hvad i berörda hänseenden kommit dem till last icke gjort sig skyldige till brott af beskaffenhet, att allmän åklagare eger derå tala utan att angivelse till åtal af målsegande skett; ty och som målsegandena Larsen, Hägglund och Johan Petter Jonsson icke, så vidt visadt blifvit, till åtal angifvit Lindbom, Eriksson, Gidlund och Andreas Jonsson, utan fastmera inför Häradsrätten förmält sig icke vilja emot dem föra någon talan; alltså varder åtalet i dessa delar lemnadt utan afseende.

Hvad åter angår det af allmänna åklagaren emot Lindbom, Eriksson och Gidlund framställda påstående om ansvar för det de ofvannämnde den 29 Maj skola tvingat sågställaren Per Olof Holmström vid Svartvik att medfölja till Skarpskyttelägrät, så finner väl Härads-

rätten Lindbom, Eriksson och Gidlund ej heller härtinnan saker till brott, lydande under allmänt åtal; men som målseganden Holmström inför häradsrätten förklarar sig vilja i ifrågavarande hänseende emot Lindbom, Eriksson och Gidlund föra talan, hvarefter desse derå svarat, anser häradsrätten, med stöd af 19 §, 4 mom. i kongl. Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas bör den 16 Februari 1864, allmänne åklagaren berättigad emot Lindbom, Eriksson och Gidlund fullfölja åtalet utan binder deraf, att målseganden Holmström sedermera sin talan nedlagt; och enär genom hvad i målet förekommit måste anses ådagalagdt, att, efter det Lindbom, Eriksson och Gidlund, hvilka ifrågavarande dag åtföljt den arbetareskara, som begifvit sig till Svartvik för att hemta dervarande arbetare till Skarpskyttelägre, framkommit till Holmström och denne uppfodrats att medfölja till Skarpskyttelägre, men vägrat att härfå ingå, Lindbom och Gidlund, synnerligast den förre, emot Holmström framkastat hotelser och derigenom förmått honom emot hans vilja att medfölja dem och Eriksson; pröfvar Häradsrätten i förmåga af 15 kap. 22 § Strafflagen rättvist döma dem för brott emot annans frihet att böta Lindbom tjugufem kronor och Gidlund femton kronor; men då emot Erikssons bestridande icke blifvit styrkt, att han vid detta tillfälle hotat Holmström eller eljest emot honom förgått sig, varder Eriksson från ansvar befriad.

Vidare, jemte det Häradsrätten förklarar, att Andersson, Lindbom, Eriksson, Gidlund, Andreas Jonsson och Olof Bergström i och för detta mål icke vidare skola i hakte hållas, aktar Häradsrätten skäligen, med bifall till allmänne åklagarens derom framställda begäran, uppskjuta målet i hvad det angår åtalet emot Berg-

ström och emot Lindbom, för det han jemte andre personer skall hafva tvingat handelsbiträdet Sven Eriksson att medfölja dem; och utställer Häradsrätten målet i dessa delar att åter förekomma å andra rättegångsdagen af nästa med tingslaget infallande lagtima ting, dertill målsegandena Erik Petter Bångfeldt och Sven Eriksson skola inkallas, och då Bergström och Lindbom, vid vite af tjugo kronor för dem hvardera, skola sig inför Häradsrätten inställa samt allmänne åklagaren bör vara beredd att sin talan vidare utföra och styrka.

Enär slutligen någon talan emot Isak Boström och Andreas Backström icke vid Häradsrätten blifvit förd, erfordras med afseende å dem icke vidare yttrande, än att de icke i och för detta mål, i hvad det tillhör Häradsrättens handläggning, skola vidare hållas häktade; men då Boström och Backström blifvit af kon. befallningshafvande i häkte inmanade såsom skäligen misstänkte att hafva anstiftat och deltagit i åtskilliga inom Sköns tingslag föröfvade hemfridsbrott och brott emot annans frihet, skola Boström och Backström i afbidan på derom begärd ransakning i häkte förblifva.

Den, som med detta utslag, såvidt slutligt yttrande i målet derigenom meddelats, icke åtnöjes eger att deruti hos kongl. maj:ts och rikets Svea Hofrätt söka ändring — — — — —

År och dag som förr skrifvet står.

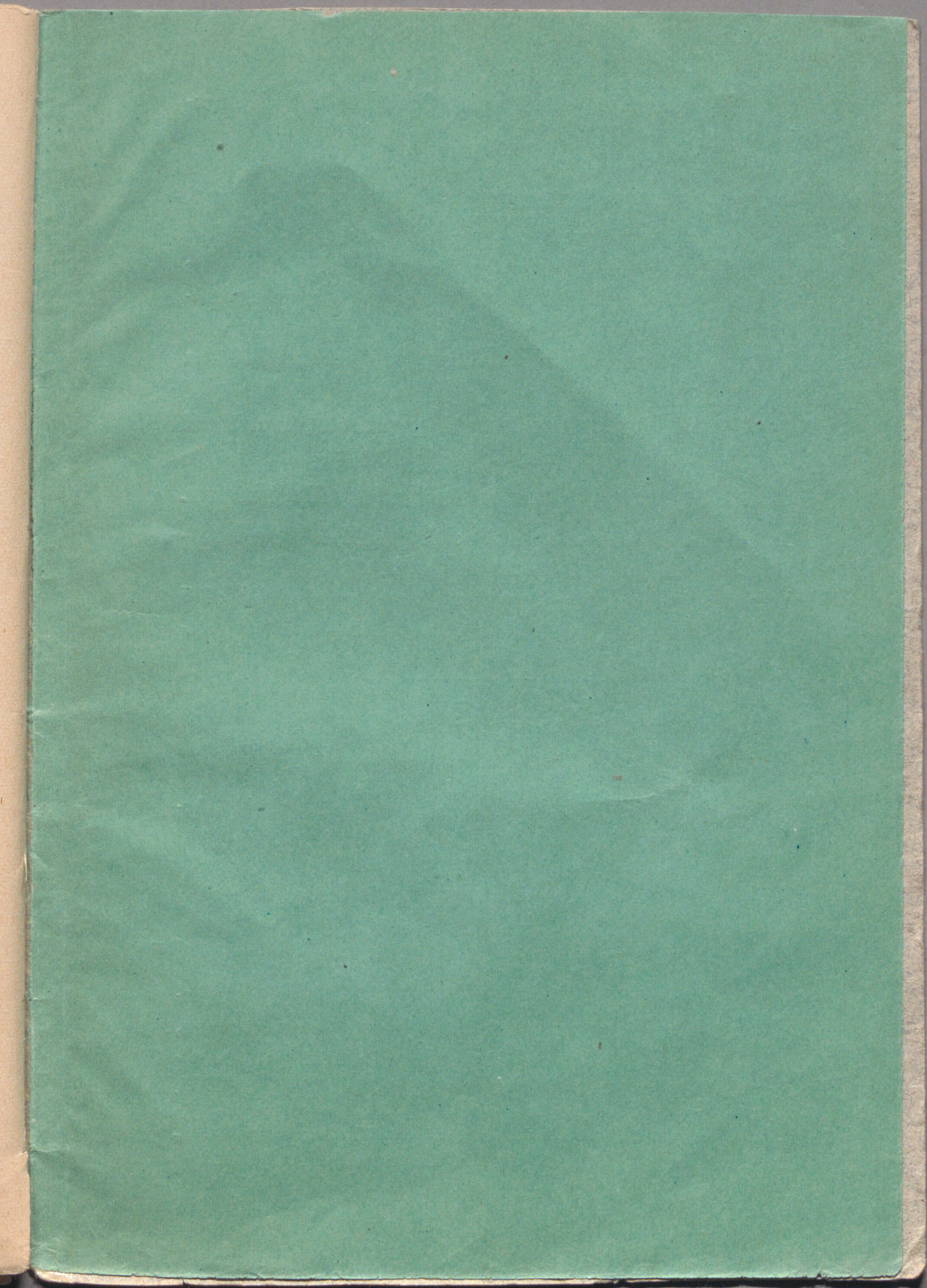
På Häradsrättens vägnar:

Emil Sjöberg.

Från konceptdomboken rätteligen transsummeradt,
betygar

På domareembetets vägnar:

C. B. Lindroth.

Nyutkommen litteratur i bokhandeln och tidningskontoren:

SAMHÄLLIGA TIDSFRÅGOR

af ANTON NYSTRÖM.

En följd af folkskrifter, afsedda att sprida frisinnade åsikter och att på ett human, rättvist och vetenskapligt sätt behandla vår tids viktigare frågor inom samhällslifvets hufvudområden. De 2:ne utkomna häftena afhandla:

1. Kapitalets och arbetets problem, som bland annat berör strejkfrågan;

2. Arbetarnes deltagande i vår tids kultur.

Det 3:dje häftet, afhandlande: **Den allmänna rösträtten** utkommer i medio af April.

Pris 20 öre häftet. Prenumeration å en årsföljd af 7 häften kostar 1 Kr. 20 öre och kan ske å rikets postkontor.

EN BLICK PÅ

Curry Treffenberg's bok,

upptagande officiel berättelse: *Arbetarestrejken vid sågverken i trakten af Sundsvall år 1879*

af ISIDOR KJELLBERG.

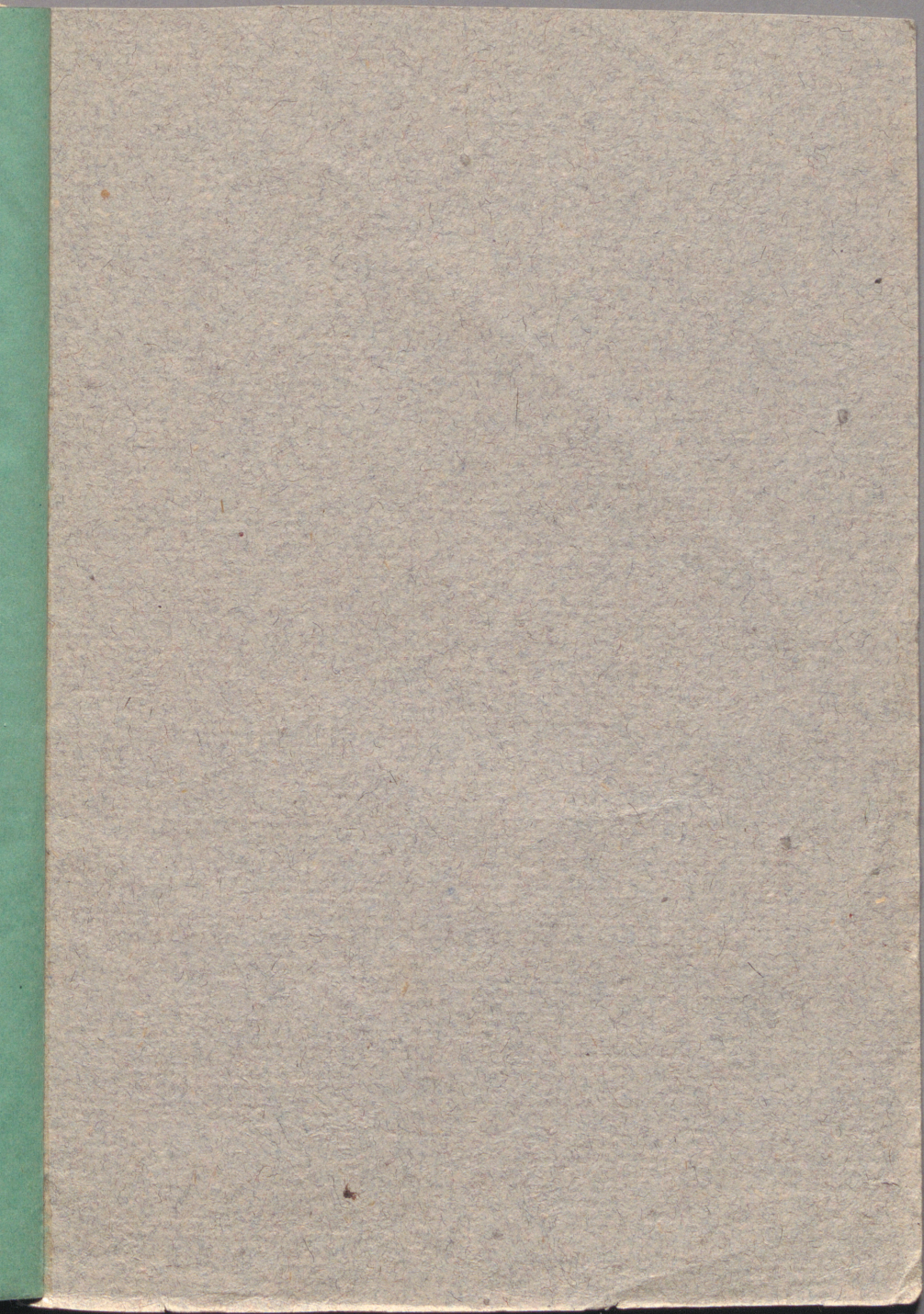
Tillegnad svenska Riksdagen.

Pris: 15 öre.

Sågverksarbetarne i Norrland,

anteckningar af ISIDOR KJELLBERG, under ett besök i Norrland straxt efter sågverksarbetarnes allmänna, af landshöfding Treffenberg våldsamt undertryckta arbetsinställning i slutet af Maj 1879. Pris: 35 öre.

Stockholm, tryckt i Positivistiska Missionens tryckeri, 1880.

**National Library
of Sweden**